

# אזמרה לשמך

פסקי הלכות ותשובות מפי מורינו הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א

## דיני ארבעת המינים

נחלקה התיומת, נקטם ראש הלולב, נקודות שחורות שעלו באתרוג  
ממקרים חיצוניים

### נחלקה התיומת

לולב בעל תיומת אחת נחלקה התיומת (העלה האמצעי) ברובה פסול, לבני עדות המזרח כל שלא נחלקו רוב העלים כשר.

מ"מ מצוה מן המובהר לקחת לולב שהעלה האמצעי לא נחלק בכלל

בפסוק (ויקרא כג) נאמר ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכו' נחלקו הראשונים האם כל הפסולים שבלולב פסולם הוא רק משום הדר או שישנו פסול נוסף של לקיחה תמה.

מחלוקת נוספת נחלקו הראשונים האם פסול הדר הוא פסול ששיך רק ביום הראשון או גם בשאר ימי החג, אך זה דבר ברור שאם יש פסול של לקיחה תמה הנלמד מ'ולקחתם לכם ביום הראשון' ודרשו 'ולקחתם' לקיחה תמה זה רק ביום הראשון.

והנה מבואר בגמ' בסוכה (דף לו ע"ב) שאתרוג חסר כשר ביום השני, ולכן אמרו שם בגמ' שרבי חנינא 'מטביל בה ונפיק בה' דהיינו שרבי חנינא היה אוכל קצת מהאתרוג ביום השני והיה טובל בזה את מאכלו ולאחר מכן היה יוצא באתרוג זה ידי חובה בשאר הימים.

ובאמור נחלקו הראשונים האם כל פסולי אתרוג ולולב הם רק משום הדר וזה דעת הרמב"ם הריטב"א הרמב"ן והר"ן ולפי אותם ראשונים מוכח מסוגיא זו שפסול הדר הוא רק ביום הראשון שהרי מבואר שחסר כשר ביום השני ופסול חסר הוא משום הדר.

אמנם לפי הראשונים הסוברים שמלבד פסול הדר יש פסול נוסף של לקיחה תמה המעם שחסר פסול הוא משום לקיחה תמה [עיין תוס' דף כט ע"ב ד"ה בעינן, דף לד ע"ב ד"ה שתהא]

ולפ"ז אין להוכיח מסוגיא זו שנאמר בה שחסר כשר ביום השני שפסולי הדר כשרים כל השבוע

עוד מצינו בגמ' בסוכה (דף כט ע"ב) על מה ששנינו במשנה שם לולב היבש פסול קא פסיק ותני לא שנא ביום טוב ראשון ולא שנא ביום שני' ובמעם הדבר ביארה הגמ' שיבש פסול משום הדר

ומבואר מסוגיא זו שאמרו שיבש פסול גם ביום השני ופסולו הוא משום הדר שפסול הדר פסול לא רק ביום הראשון והוכיחו מזה התוספות (שם כט ע"ב ד"ה

בעינן) שפסול הדר פסול כל שבעה ורק חסר שפסולו משום לקיחה תמה כשר בשאר הימים אבל כל פסול שפסולו משום הדר כגון יבש ונקטם ראשו פסול כל שבעה

למדנו שלדעת הרמב"ם הרמב"ן הריטב"א והר"ן כל הפסולים שבלולב ובאתרוג הם רק פסולי הדר ולשיטתם פסולי הדר כשרים בשאר הימים ולדעת התוס' ישנם ב' פסולים פסול הדר, שהוא פסול כל שבעה. ופסול לקיחה תמה, שהוא פסול רק ביום הראשון.

נחלקו הראשונים האם פסול של נחלקה התיומת הוא משום לקיחה תמה וכשר בשאר הימים או שפסולו משום הדר ופסול בשאר הימים לפי הראשונים שסוברים שפסולי הדר פסולים כל שבעה וכך פוסק הרמ"א (סי' תרמט סעי' ה), להלכה פוסק המשנ"ב (סימן תרמה ס"ק יז) שנחלקה התיומת כשר בשאר הימים, וכתב רעק"א שיש הבדל אם פסולו הוא משום הדר או פסול משום לקיחה תמה שאם הוא פסול משום הדר זה רק דבר שניכר לעין בצורה רגילה ובלי התבוננות ואם פסולו משום לקיחה תמה פסול אף אם ניכר רק לאחר התבוננות.

### נקטם ראש הלולב

שנינו במשנה סוכה (דף כט ע"ב) נקטם ראשו פסול נחלקו הראשונים האם זה הולך על רוב עלי הלולב או רוב העלים העליונים או שזה הולך על העלה האמצעי ולהלכה (סי' תרמה סעי' ו) נפסק להחמיר שאם נקטם ראש העלה האמצעי פסול

ונחלקו הפוסקים בקטימה שלא ניכרת רק לאחר התבוננות האם פוסלת שהרי מצינו באתרוג שנקודה שחורה בחוטם פוסלת רק אם היא ניכרת בצורה רגילה בלא התבוננות כיון שסיבת הפסול הוא משום הדר ואם אינו ניכר כאשר מחזיקים את הלולב והאתרוג בשעת קיום המצוה בצורה רגילה אין זה חיסרון בהדר ולכן גם בקטימה שפסולו הוא משום הדר אינו פוסל אם הקטימה לא ניכרת להדיא.

אמנם בפרי מגדים (סי' תרמה משבצ' סוף ס"ק ו) כתב וז"ל ויש להזהר בזה מובא בעלה האמצעי לעיין ביה אם לא נקטם העלה כל שהוא ויכול להכיר בה כשמעיין בה וצ"ע עכ"ל וכן בביכורי יעקב (סי' תרמה ס"ק מז) כתב ושיעור הקטימה שפוסל הוא כל שהוא

אזמרה לשמך |

לקבלת הגיליון למייל יש לשלוח הודעה לכתובת  
azamera717+subscribe@googlegroups.com

ויש להזהר בזה לעיין היטב אם לא נקטם כלום ובקל יכול להכיר.

ומבואר מדבריהם שנקטו שבנקטם אם ניכר רק ע"י עיון שנקטם פסול ולפי רעק"א כל שפסולו הוא משום הדר אין צריך לעיין בו וצ"ע בזה.

## נקודות שחורות באתרוג

נקודה שחורה אחת בחוטם האתרוג פוסלת, ואם זה למטה מחוטם האתרוג בשתים או שלוש מקומות שנמצא ברוב שטח האתרוג פסול.

כל מה שנקודות שחורות פוסלות באתרוג רק אם זה באופן שניכר לעין מיד בלי עיון והתבוננות, אך אם ניכר רק ע"י עיון והתבוננות אין זה פוסל.

והנה מצינו לגבי דין חזוית שדינו כנ"ל שבחוטם פוסל בכל שהוא ולמטה מהחוטם פוסל בשתים או שלוש מקומות.

וכתב המ"ב (סי' תרמח ס"ק מט) בשם פוסקים וז"ל, "דדוקא כשנולד החזוית מעצמות האתרוג אבל מה שנעשה מקומו עקום ואדום מחמת שעוקצים אותה קוצים כשר" ע"ב.

ומקור הדברים בשו"ת המבי"ט (חלק ג סי' מט) ומובא במנן אברהם (סי' תרמח ס"ק יט).

ובביאור הדברים נראה בפשיטות, דיסוד הפסול בחזוית מוכח בכמה מקומות שהוא משום שהחזוית היא מחלה הקיימת בפרי ומחלה זו שבפרי נחשב לחיסרון בדין הדר. ומשום כן גם מצינו במבי"ט (הובא במ"ב ס"ק מט) דחזוית אינו פסול אלא כשישנם ב' חזויות ולא בחזוית אחת, וביאור הדבר שמחלת הפרי היא רק בגרמת שתי חזויות ולא באחת. ולפי זה הרי פשוט מאוד דכל שידוע שהחזויות באו שלא מחמת מחלה זו אלא ע"י גורם חיצוני שהקוצים עוקצים האתרוג, אין זה שייך לפסול חזוית, ומשום כן הרי זה כשר.

ואם הביאור הוא כן, הרי ברור דאין קולא זו של גורם חיצוני שייך אלא לענין פסול חזוית אבל נקודות

שחורות שיסוד פסולן משום שינוי מראה, כך לי אם

**שואל ומשיב | מתוך קובץ פסקי הלכות מרבינו שליט"א**

**האם מותר לקשור את הסכך באזיקון?**

אף שאזיקון עשוי פלסטיק ואינו מקבל טומאה פסול לסיכוך כי אין גידולו מן הארץ, אמנם אם הסכך עומד ברוח מצויה בלי הקשירה מותר לקשור, אך אם בלא זה הסכך יעוף ברוח – אין לקשור באזיקון (אריה סי' תרל).

**האם מותר לקשור את הסכך בחוטי כותנה או פשתן?**

חומים אלו פסולים לסיכוך מדרבנן ונחלקו הפוסקים האם אפשר להעמיד את הסכך בדבר שפסול לסיכוך מדרבנן, ולכתחילה יש להחמיר בכך, ולכן יש לקשור את הסכך בדבר טבעי כדוגמת רפאי או צמח הגווה (אריה סי' תרכט).

**האם יש פטור משינה בסוכה לחתן בשנה ראשונה?**

חתן חייב בסוכה גם בשנה ראשונה, ורבים טועים בזה ואומרים שחתן פטור, ואין לזה מקור, אלא דינו ככל אדם שרק בלילה שמקיים תח"מ פטור מן הסוכה, ובאופן זה א"צ לחזור לסוכה אחר כך אלא יישן בביתו עד הבוקר (אריה סי' תרל).

הנקודות באו מגוף האתרוג לבין באו מחמת סיבה חיצונית.

אולם בשו"ע הרב מבואר לא כן, שכתב הגר"ז (סי' תרמח סעי' כג) שאף לענין נקודות שחורות שייך היתר זה דאם באו הנקודות מחמת סיבה חיצונית אין זה פוסל את האתרוג כמו לענין חזוית. ומדברי שו"ע הרב מוכח שיסוד ההיתר הוא מצד אחר [ונראה מדבריו שהוא יסוד בשינוי מראה שדוקא אם גוף האתרוג נשתנה יש בו פסול של הדר אבל כשגוף האתרוג יש לו מראה הדר ורק שנגרם לו צבע ומראה חיצוני אין זה משפיע על שם הפרי עצמו].

אולם נראה להוכיח שיש חולקים ע"ד שו"ע הרב, דהנה החת"ס כתב בסוכה (דף לו) דשינוי מראה האתרוג הבא ע"י משמוש הידים דמצוה אין לפוסלו כיון שזהו הדרו שמשמשים בו למצוה. והנה אי נימא דגם בשינוי מראה איכא להאי קולא דבאינו מגוף האתרוג כשר, א"כ למה ליה לטעם זה דמשמוש דמצוה זהו הדרו תיפול"ל משום שאין השינוי בא מחמת גוף האתרוג אלא הוא מדבר חיצוני של משמוש הידים [ולטעם זה גם משמוש שלא לצורך מצוה כשר]. ומוכח לכאורה שדעת החת"ס שבשינוי מראה גם שינוי ע"י דבר חיצוני נחשב לשינוי הפוסל. וכן משמע באמת במ"ב שלא הזכיר קולא זו אלא לענין חזוית.

[ויש לדון לדחות ראיה זו מהחת"ס דמשמוש הידים גם נחשב כשינוי הבא מחמת גוף האתרוג ומשום שינוי הצבע אינו שייך לגוף משמוש הידים ורק שהמשמוש בידיים גורמות לרטיבות המשפיעה על צבע האתרוג אבל זהו כתהליך טבעי ואינו נחשב לדבר חיצוני הגורם לשינוי מראה].

והנה בזמנינו רוב הנקודות השחורות באות מחמת הריסוס [וחזינן כן בשנת השמיטה שהנקודות השחורות מעטות מאוד], ולהמבואר עולה לן לדינא, דלדעת החת"ס וכפי שנראה בפשיטות במ"ב (שלא הזכיר קולא זו אלא גבי חזוית), יש לפסול גם נקודות שחורות אלו הבאות ע"י הריסוס, כיון שכלפי פסול שינוי מראה ליכא הקולא דאינו מגוף האתרוג. אולם לדעת שו"ע הרב יש להכשיר נקודות שחורות אלו, מאחר והן באות מחמת גורם חיצוני של הריסוס, ואינן מגוף האתרוג.